

LA RENAIXÈNSA

REVISTA CATALANA



ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
Carrer de Xuclá, 13, baixos.
BARCELONA.

LA RENAIXENSA

R. 10.995

TAULA

	<u>Pág.</u>		<u>Pág.</u>
AGUILÓ Y FUSTER, MARIAN.		BOTER DE DALMASES, FRANCESCH DE	
Amor.	28	Rocaforadada.	312
Aniversari.	455	Gelosia.	541
AMER, MIQUEL VICTORIA.		CASAMITJANA, JOAN.	
Lo viatge de l'ànima.	176	Revista musical.	320
ANÓNIM.		CESTER, RICART.	
Lo perfil de un Cèssar.	241	Niu y tomba.	33
AULESTIA Y PIJOAN, ANTONI.		CREUS, TEODOR.	
Lo moviment literari català en 1879.	17	¡Endevant!	366
BARALLAT Y FALGUERA, CELESTÍ.		CUSPINERA, CLIMENT.	
La mort del monjo.	479	L' estatge del talent.	7
BERTAN Y BROS, PAU.		En Clavé com á músich compositor.	145
Angelical.	275	Lo mestre En Bernat Calvó Puig.	342
BERTRAN Y RUBIÓ, E.		FARNÉS, SEBASTIA.	
Una parella.	266	Lo llibre de la vida.	420
BODRIA, JOSEPH.		FAYOS, FRANCESCH.	
A Joseph Ribera.	459	La dona.	74
BOFARULL, ANTONI DE.		En Vicens Boix.	212
Un discurs.	2	FELIU Y CODINA, JOSEPH.	
		Literatura catalana.	377

La Renaixensa

	Pág.		Pág.
FITA, FIDEL.		MONCERDA DE MACIA, DOLORS.	
Lo llibre vert de Manresa.	218	En l' album de las senyore-	
	254, 295	tas D. ^a Eugenia y D. ^a El-	
FRANQUESA Y GOMIS, JOSEPH.		vira Camps.	127
Los excursionistas	87	MONTERRAT Y ARCHS, JOAN.	
Cansó á la Verge de Mont-		Bibliografía.	133
serrat.	364	NAVARRO, FELIP DENICI.	
GALLARD, ARTHUR.		Un idili á las foscas.	165
Lluny de ma terra.	326	OBRADORS BENNASSAR, MATHEU.	
Secció de Bellas Arts	328, 370	Gethsemaní	269
	424, 465	OLIVÓ, JOAQUIM.	
JOCHS FLORALS DE BARCELONA.		Garlanda de rosas.. . . .	577
Llista de composicions.	192, 285	OLLER, JOSEPH M. ^a	
	335, 372	A la casualitat.	512
LLORENTE, TEODOR.		OLLER Y MORAGAS, NARCÍS.	
A la Verge de Montserrat.	360	Un estudiant.	441
M. Y M., A.		OMARCH Y BARRERA, CLAUDI.	
A. robar melons.	451	Amor.	131
MALUQUER VILADOT, JOAN.		P., I.	
Un cisne que 's torna des-		Bibliografía	464
confiat.	227	PAU, FRANCISCO MANEL.	
Aborígens catalans.	531	Ayguia poll.	203
MARTÍ Y FOLGUERA, JOSEPH.		PERPINYA, JOAN.	
Lo pensament.	30	Estimada.	463
MASRIERA Y COLOMER, ARTHUR.		PICÓ Y CAMPAMAR, RAMON.	
Enrich Serra.	433	L' amor perduda.	85
MASSANÉS DE GONSALEZ, JOSEPHA.		El Pí.	324
Als emigrants que la cobdi-		PIROZZINI Y MARTÍ, CARLES	
cia porta á la América del		Secció de Bellas Arts	36, 89,
Sur.	225		138, 183, 234, 276, 514, 561
MOLINS Y SIRERA, ANTONI.			
D. Antoni Bergnes de las			
Casas.	70		

Taula

	Págs.		Págs.
Cartas de Italia.	349, 401	SERRA Y PAUSAS, JOAN.	
PUIGGARÍ, JOSEPH.		En Simon Gomez.. . . .	116
Importancia del estudi de las Arts hitóricas.	61	TAMARO, EDUART.	
Antich ceremonial per la en- trada de cardenals llegats en Barcelona.	337	Destrució de Pompeya en l' any 79 de Jesucrist. . . .	41
REDACCIÓ		THOS Y CODINA, TERCENCI.	
Als lectors.	1	Oblit.	273
REVENTÓS, ISIDRO.		Duas proposicions á la Ex- celentíssima Diputació provincial de Barcelona..	356
La diada del amor.	129	TORRES, CÉSSAR AUGUST.	
RIERA Y BERTRAN, JOAQUIM.		Ascensió al Montgrós de Montserrat.	193
Rey Cavaller.	49, 102, 153	Sant Martí Sarroca.	473
RODORÉDA, JOSEPH.		TORRES Y REYETÓ, JASCINTO.	
Sobre música.	97	Lo castell d' Aramprunyá. .	389
ROCA, J. NARCÍS		» »	447
Bibliografía.	229	» »	493
ROCA Y ROCA, JOSEPH.		VALERA, JOAN.	
Als poetas forasters.	413	Lo Moviment intelectual á Catalunya.	289
ROURE, CONRAT.		VERDÚ, JOSEPH.	
Las cosas á mitjas.	12	A ma filleta morta.	513
D. Joaquim G. Parreño.. . .	308	VILANOVA, EMILI.	
Tradució de tres sonets. . .	418	En Carlets.	110
S.		Una agencia.	481
Novas bibliográficas.. . . .	557	W.	
SANPERE Y MIQUEL, SALVADOR.		Bibliografía.	179
Orígens y fonts de la nació catalana.	521	Teatros.	280
SARDA, JOAN.		Z.	
Ardua Sentenza.	507	Bibliografía.	422



ALS LECTORS



B aquest número entra LA RENAIXENSA en l'any desé de sa publicació. No havent minvat l'entussiasme que sentim per la idea catalanista seguirem defensantla ab lo calor de sempre, contant com fins avuy ab lo favor del públich que de cada moment ve ab mes forsa á encoratjarnos en nostre camí.

Estranys com hem sigut, com som y com serém sempre á tot partit polítich posem tot nostre orgull en veure en las planas de la REVISTA propagadas la literatura, las ciencias y las arts per aquellas personas que perteneixent á camps distints gosan vejentse ajermanadas per l'amor á la terra catalana.

A aquest fi segueix LA RENAIXENSA oberta á tots los escriptors de Catalunya, Balears y Valencia que vulgan honrarla ab sos traballs. Nosaltres no fem ni farém may distincions enutjosas.

L'amor al país es nostre guia; qui l'estima es nostre amich y de tots ells volém la concurrencia com á tots oferim nostras forsas pera 'l be de la idea.



UN DISCURS

DE

D. ANTONI DE BOFARULL



UNA de las cosas que mes admira l' home al contemplar las maravellas de la sabia Providencia, lo mateix en lo mon físich que en lo moral, es la armonia que en totas ellas y fins entre ellas regna.

Reflexió d'aquest ordre altament sabi son totas las obras que al través dels segles se realisan en lo mon, y quan dihem en lo mon, volem dir en qualsevol de sas parts, comarcas, ciutats y pobles, ab tal que las obras sian grans, que porten en si lo segell del humá ingeni, que sian monuments de verdader progrés, de cambis útils, no mitjanías sens transcendencia.

Lo cap de Catalunya, la ciutat de Barcelona, que vivia agarrotada per un singul de pedra, sens poder respirar ab la forsa que sos indómits pulmons extrugian, feu un supremo esforç un dia, rompé 'l cingul, tirá abaix sas murallas, respirá lliure y 'l noble y potent alé que en son cor se rebullía y contenía de temps volá rápit per la plana fins á donar un carinyós petó á las fillas que d' ell tenia separadas, á las poblacions que l' canó de Felip V. havia enfrenat al peu de las montanyas. No cal dir que 'us parlo del engrandiment de Barcelona, del engrandiment material, de aquesta maravella, que als ulls dels incréduls

sembla obra d' una fada, tant per lo número de edificis que ha omplert l' antich buyt, com per la rapidés de sa execussió y la inmensa significancia del admirable conjunt. En breu temps la activitat catalana formada per las iniciativas individuals, que aixís es com se mostra sempre l' esperit de la terra, alsá edificis en tots indrets, anaren divisantse carrers y plassas, y surgí una ciutat nova agermanada ab la vella y ab las poblacions immediatas. En tan rápida novetat, no podia menos d' haverhi diversitat en tots sentits: magnífichs palaus, precisió artística en determinats edificis, pur mercantilisme en la distribució de altres, obra falsa fins si voleu, y mal gust en alguns y qui sab si tal volta s' hi poden contar també mers aprofitaments de terreno, sols per tenir una casa mes. Pero ¿que hi fá la diversitat si 'l tot es l' eloquent testimoni de lo que pot l' esperit catalá quan no se 'l restreny, quan se li dona espay pera dilatarse y engrandirse?

L' esperit catalá, es aquest esperit prompte, actiu, emprehedor y entussiasta, no únicament, com alguns tenen empenyo en fer creure, tocant á profits egoistas, sino en tot lo que porta gloria y renóm á la pátria que 'l manté, á las ciencias y á las arts que tant enalteixen sos fills y á las milloras, invents y perfeccionaments que contribuheixan al benestar general. Moltas son, no una sola y exclusiva, las manifestacions del esperit catalá, y pera que 's veja, no hi há mes que observar la armonía que porta en sí la maravella del engrandiment de la ciutat.

Un engrandiment material tot sol no es concebible, una obra gran sens que l' alente un esperit gran no pot ser; y l' esperit que es gran no es pera una cosa sola, que altres destells de sa brillantor ha de espargir quan posa en execució alguns de sos propósitos. Ara veureu la armonía que porta en sí la maravella y no os admireu.

Mentres uns bregavan desde temps pera fer un dia de la Barcelona antiga una ciutat moderna y grandiosa altres bregavan pera fer reviurer ab mes forsa las esmortuidas qualitats del carácter catalá, pera donar forsa viril á

aquest esperit que sentian y que no podian expressar prou, y l' medi providencial sens dupte, fou lo cultiu literari y l' enaltiment de la llengua pàtria, pus que advertint sa bellesa, amantla ab nou amor y valentse de ella ab sa reaparició tornarian á apareixer també tots los bons recorts, creixeria la afició á conèixer la passada historia y així coneixent lo que forem coneixeriam lo que encara podem ser. De est entons sortiren los Jochs Florals qual origen prou bé sabeu y justificará la Historia á son temps per mes que cent crítichs apassionats la espliquen á sa manera y segons los convé; del ardor que encasta dita institució en los cors de la joventut catalana, sortí tot lo bó, que en manifestacions análogas y diversas ha anat produhint lo géní de la terra, y com á multiplicació de la primera llavor sembrada: com á imitació del primer exemple de certámen literari, han anat apareixent y multiplicantse los diferents certámens que s' realisan en tots estremes de Catalunya á igual fí; y principalment en esta capital, entre 'ls quals se conta lo que tinch la honra de presidir.

Resaltaré mes ara la armonia si 'm permeteu una metàfora. L' engrandiment material pot ser admirable, pero l' engrandiment intelectual fins á pasmar arriba, quan se 'l veu cada dia ab major forsa y ab mes valiosos fruyts. Si 'm preguntan sobre la oportunitat de alguns de aquests certámens parcials no os respondré, pero si diré que son aquets certámens com los edificis que han anat fent pera l' engrandiment material de la ciutat, poden ser alguns verdaders palaus, tenir altres bona proporció artística, haverhi de barrois y fins de construcció falsa, pero ¿que hi fá? lo conjunt es lo que importa y lo significat que te tal moviment y tal emulació, y al parlar del certámens com edificis comprenem no menys los materials de edificació las composicions que hi corren, bonas y malas, lo mateix aquellas sublims inspiracions que tanta gloria han proporcionat aquí las ha sentidas, com las mecánicas combinacions dels que inútilment s' afanyan en fer versos,

sense tenir i'lea tan sols de lo que es la noble poesia, y del fi sant de esta en la restauració intelectual de la pàtria catalana. Los palaus sempre serán palaus, las obras de art admirarán sempre aqui las contemple, lo barroquisme no produhirá may mes efecte que 'l que produheix tota estranyesa, y las malas, las obras falsas ja se enfonstarán per ellas mateixas. Una composició poética bona, una obra que tinga per móvil y efecte l' esperit catalá es com una antorxa perpétua que ilumina tot l' espay, y atrau totas las miradas, un experpent literari que no tinga catalá mes que sols vulgarisme no te mes brill que el de la estopa encesa.

Ara bé: entre 'ls edificis del engrandiment intelectual, cóntashi l' Colegi Mercantil, de major importancia atés l' objecte de dit establiment; pus acredita en son certámen catalá, que 'l coneixement de la ciencia universal, lo cultiu de la literatura, de la historia y del idioma nacionals no excloen la ajuda al renaixement literari de la vella pàtria tan estimada de tots; que s' pot ser perfet Espanyol sense deixar de ser ardorós catalá. Recomanable es, donchs l' edifici per la idea que representa y no dejenerará sa importancia si, 'ls encarregats de ostentarlo anualment participan del doble objecte que anima á son fundador. Aixó crehentho, los que tenim la honra de formar l' actual jurat, despres de guiarnos sempre la idea de justicia, havem acceptat, segurs de que contem ab las circunstancias precisas pera omplir nostre cárrech ja que l' certámen es patriótich literari, y no havem de fallar sobre temas filosófichs y entrevesats que exigeixen á la volta ciencia, pus literariament no 'ns falta algun titolet ab que justificarnos, y en quant á amor pátri, á esperit catalá, ningú 'ns guanya.

L' esperit catalá! Aqueix es tot; ab ell s' ha fet l' engrandiment material y l' intelectual, ab ell, ab poch anys, s' ha lograt lo que en segles no s' havia arribat á intentar, ab ell se corretgirán las imperfeccions, se tamará la boca al atrevits y als que han pres com á joguina lo que es la

arca santa de las vostras tradicions y de nostres aspiracions, que dehuen anar sempre agermanadas de la mateixa manera que la ciutat nova se ha agermanat ab l' antiga; ab ell, refent lo carácter propi, nos pagarém mes de positivas utilitats, s' enten utilitats honrosas y gloriosas; párlarém menos, fantasiarem menos, que no es aixó propi de nostra rassa, y obrarem mes; menos versos y mes poesía, menos explotadors, en tots sentits, y mes patricis en sentit verdader, menos catalanistas y mes catalans.

ANTONI DE BOFARULL.





L' ESTATGE DEL TALENT



En lo temps de ma infantesa, quan las bro-
mas de la dissort no havian entelat encara
las ilusions de mon seny, verge de desen-
cants, solia aprofitar las horas que 'm dei-
xavan lliures mos pochs quefers, abandonant
los carrers tortuosos de Caldas de Montbuy, ma vila na-
tal, pera gosar del sol d' hivern ó de la fresca marinada
d' estiu, de serra en serra, ó de mont en mont, desde
ahont pogués contemplar mellor las bellas y poesia ab
que la Naturalesa va engalanar la pintoresca comarca
que rodeja aquella vila.

No pocas vegadas ma pensa 's quedava extasiada con-
templant l' cuscuetta que feya saltirons y s' enmirallava
vanitosa en la cretallina aygua d' un torrentet nascut en
una remorosa fonteta; altrás, pretenia endevinar la con-
versa amorosa que sostenian ab certa gravetat lo super-
biós merlot y la falaguera merla, amagats abdos entre 'ls
esbarsers de un ubach marge; altrás, deixava que mos
ulls, mirant fit á fit á las elevadas copas dels arbres d' una
vernedá, s' ubriaguessen al afalach d' un oreig que suau
las bressava, combinant d' una manera fantástica la part
verda ab la part platejada de sas fullas; altrás, posat en lo
cim d' una montanya, deixava anar lliure ma imaginació
al sentir-la presa d' una dolça enveja contemplant en los

prats als pastors y á las pastoras que 's prodigavan ab tendresa sens igual, las mès castas y afectuosas carícias; altrás, per fi, m' abandonava á tota mena de ilusions devant de la magestuosa magnificencia de la Naturalesa y de sas galas inimitables.

Una d' aquestas vegadas; cert jorn en que ma expedició habitual fou mes llunyana que de costum; després d' haver discorregut per la falda de lo vellet y derruit Montbuy, filosofant sobre la batalla tan galantment contada per lo mès inspirat de nostres trovadors, mon volgut amich En Víctor Balaguer, aquella lluyta en que lo valeros Dapifer de Moncada, apel·lant á la formació d' un triángul de llansas apoyadas en terra, vencé al exércit sarrahí que se li presentá precedit d' una tremenda legió de 10,000 bous, la major part dels quals quedáren clavats en ditas llansas; y havent permanescut també llarga estona entre l' enderroch del que fou castell feudal dalt de la mateixa montanya, me sentí com atret per una forza irresistible cap á una masía que, com encisadora criatura, adormida á la falda de sa benvolguda mare, s' ampara en lo replá d' una montanya jamada, tenint per alfombra las matisadas feixas d' un camp y d' unas hortas per demés vistosas, y per coixins ahont posar son cap un bosch tan frondós com los que, segons nos diuhen, existeixen en la mès desconeguda terra americana.

Es aquella casa un armoniós conjunt de edificacions pertanyents á distintas épocas, dirigidas sempre per una má hábil. A no haver sigut aixís, la divergencia de caràcters que hi ha en ella desafinaria en gran y faria mal á la vista menys educada en las reglas estéticas. Los naturals del país l' anomenan *Lo Prat de dalt*, com si volguessin posarla en contraposició ab un' altra menos elevada y colocada frech á frech de la carretera, coneguda per *Lo Prat de baix*; bé que jo crech que més aviat lo nom de *Prat* lo porta aquella per esser tal de molt temps á aquesta part l' apellidó de sos duenyos, de modo que actualment la senyora que la posseheix es donya Carme Vila del Prat.

Jo sabia que un home il·lustre, en Jaume Balmes, Prebete; lo filosoph eminent, honra de nostra terra y de nostre segle, fugint de las persecucions de que fou objecte, havia trucat un jorn á la porta del *Prat de dalt*, disposta sempre á obrirse de bat á bat pera amparar als bons que no tenian ahont refugiar-se, y havia demanat aculliment que de bon grat li fou otorgat. Sabia que per la época en que havia escrit *El Criterio* havia permanescut en aquella bona casa y debia creurer que aquella obra, bastant pera fer immortal lo nom d' un home, havia sigut escrita dintre las parets que s' oferian á ma vista, y, com si hagués de trobar encara entre ellas algun raig d' aquella llum claríssima que tant il·luminava lo talent del escriptor vigatà, me llensí mitj alelat y truquí á la porta.

Encare que may hagués freqüentat la casa, coneixia jo bastant y fins m' honrava ab l' amistat de la senyora Vila del Prat y de sas bondadosas y amables fillas, que constituïan tota la seva familia.

Aixís es que ma arribada al *Prat* no fou la del hoste desconegut que, per precaució quan menys, es rebut á tot arreu ab manifesta desconfiansa; no, ma arribada fou la del amich (y encara que després de molt temps vull consignarho) per lo qui se deixan totas las portas obertas, fentli lloch á la taula y disposant li una ben abrigada cambra.

No vas ferme esperar gaire pera donar á coneixer l' objecte de ma excursió. Tenia fam, verdadera fam de estar ahont havia estat En Balmes; volía mirar per ahont ell mirava al camp, sentarme en la seva cadira, tocar tot lo qu' ell havia tocat y, si hagués sigut possible per un moment sisquera, pensar com pensava ell en aquell lloch.

Aquellas bonas senyoras conegueren ben prèst mon afany y després de volguerme convencer de que se m' esperava una vista poch agradable per la modestia que respirava lo que en altre temps fou estudi d' aquell gran home, me conduhiren á ell.

A fé que no hi ha pas ploma, per ben trempada que sia, capás de pintar l' impresió que 'm causá la vista d'

aquella petita estancia en que havia treballat ab tant fruit lo gran Balmes. Solzament pot compararse la meva impressió rebuda ab la que reb lo viandant que, després d'haver pujat durant tres horas ó més per asperesas com las de Montserrat, per exemple, dona fi á son viatge trovantse ab una verdadera catedral, mès majestuosa que la de qualsevol ciutat.

Allí estava una taula, sino de pobre aspecte, sense la menor senyal de luxu ni de boato. Sobre d'ella s'hi veya un tinter, ni mès rich ni mès modest que la mateixa taula, y en ell las plomas, las mateixas plomas que foren mogudas per los dits d'aquell sabi, las plomas que com reliquias de la ciencia podian y debian ser conservadas. Devant de la taula hi havia una gran cadira de cuiro ab brassos y adornada ab grossos claus de llautó. Unas quantas cadiras mès completavan los mobles. Y lo gran, lo admirable, es que tot estava encara tal y com ho deixá Balmes y revelant sa bona disposició.

La cadira de brassos, d'esquena á la paret oposada á la porta d'entrada, y ella y la taula de costat á una finestra, ab vista al bosch, per la qual donava directament la claror á lo qu' en la taula s'escribia.

La familia possessora del *Prat de dalt* havia tingut lo bon sentit de conservar aquella estancia, com debia haber estat sempre, com la tenia son ilustrat hoste y aixís hauria, de segur, passat á través de totas las generacions.

Mes ¡ay! lo monstre de la guerra civil que tot ho profana y tot ho acaba, havia de posar quan menys una feble petjada en aquell lloch que semblava sagrat; y, preveyent aixó, la familia Prat tingué de desmontar aquell quadro sublime, tapiant oberturas, y donant á la casa una disposició totalment distinta de la que tenia, de modo que l'estudi del gran Balmes en lo *Prat de dalt*, no podrá, á bon segur, tornar á son primitiu estat may més.

Y la taula, y la cadira de cuiro, y lo tinter ab las plomas, ¡ahónt son, dirán los lectores?

A aixó contestaré que, á mon paré, deuen estar cuida-

dosament servats per la familia de donya Carme Vila del Prat, que, com en la actualitat viu á Gracia, podria molt bé aportarlos á la nova casa, ó á qualsevol edifici públich á propòsit en esta ciutat, ahont podrian ser visitats y respectats com ho tenen merescut.

CLIMENT CUSPINERA.





LAS COSAS Á MITJAS.

UNA de las principals causas del malestar social es l' abundancia de gent que hi ha, que no fá lo que deu fer ni diu lo que deu dir: y fins en alguns es tanta l' ignorancia, que no fan ni diuhen lo qué deurian, creyent que obran millor mantenintse en aquell estat negatiu, y cometent una falta moral las més de las vegadas, y en moltas un delicte. Per exemple, entre la gent ignaranta y també en molta part de la que no es considerada de tal manera, es molt comú al trobarse ab un ferit ó un mort ab violencia, fugir d' ell com si fos un apestat y no procurar los auxilis necessaris al primer ó 'ls cuidados precisos al segon. Aquí tenen una porció de gent que no fent lo que deuria, 's creu que no obra mal; y ab tot, deixa de cumplir ab un deber moral essencialíssim y per altra part comet una falta ó un delicte, segons las circunstancias, que en lo códich penal té la corresponent sanció.

Aixó pels que no fan lo que deurian; y pels que no diuhen lo que están en lo deber de dir, parescut exemple podriam presentar dels que 's negan á declarar sobre un crim ó un delicte del qué han sigut testimonis presencials.

Pero 'l meu objecte al agafar la ploma, no ha sigut pas

enrahonar dels que absolutament deixan de fer ó de parlar, ni pensava tampoch escriure tant seriament com observo que vinch fentho; si bé en aquesta última part, ja siga per la naturalesa del assumpto, ja per l'estat en que 's troba 'l que escriu, moltes vegadas nos surt lo tret per la culata, com passá á n' aquell que escrigué una tragedia que feya riure y un sainete que feya plorar.

Com deya, no es lo meu propósit parlar dels totalment vagos, dels mancos y muts enterament, sino dels que obran y parlan á mitjas.

Encara 'ls que fan las cosas á mitjas, per regla general, no causan perjudici á tercer, sino que 's perjudican ells mateixos y en lo pecat se portan la penitencia.

Per altra part, moltes vegadas las cosas fetas á mitjas, en lo concepte artístich, son tant apreciables com las cosas acabadas. Los cróquis d' un dibuixant, los bocetos d' un pintor ó d' un escultor, tenen tant d' apreci, pels artistes ó aficionats inteligents, com las obras deixadas per llestas, perque si es veritat que falta en aquells l' última má, en cambi pot apreciarse en los mateixos la manera de fer del autor, qu' es ab lo qué 's distingeix lo geni ó l' habilitat. Se 'm dirá que un boceto d' un pintor dolent no pot anar, pero contestaré á aquesta objecció que si 'l pintor es dolent, tampoch poden anar los seus quadros encara que siguin mes acabats que la máquina d' un relotje.

Aquesta regla general no deixa de tindre las sevas excepcions, y 'ls barcelonins ne tenim una bona mostra en l' obra de la Seo, puig si 'ls que la construiren l' haguessen acabada, faria molts anys que 'ls que 's casan se veurien lliures de la contribució que pagan per l' acabament d' aquella obra; que com no s' hi fa res en aquest sentit, tardará molts sigles en acabarse, á no ser que s' acabe per generació expontánea.

En las cosas que 's diuhen á mitjas, passa al revés; l' escepció es que no fassen mal. Generalment son pitjors que las pedregadas secas. No he pogut sapiguer may qui va esser l' inventor de las reticencias ó frases á mitj es-

pressar, pero si val á di 'l parer de cada hu, 'm sembla que las debia inventá 'l rey Herodes, perque degollan innocents.

Lo pitjor es que, del mateix modo que las inundacions no tenen aturador, perque si bé es cert que la legislació penal condemna las injurias y calumnias encubertas, en cambi té molts dificultats per probar que 's volia dir lo qué realment no s' ha dit, y aixís es que mossegan de traïdor y més ó ménos embolicadas ab la capa de l' impunitat.

En molts ocasions no 's gastan mitjas paraulas ab determinada intenció de ferir una reputació ó un' honra, pero com ja es sapigut que l' organisme humá té la malicia ab un desarrollo espantós, d' aquí que agafa sempre las cosas pel cantó que creman, de lo qual ne resulta que 'l que diu una cosa á mitjas, per ignosentament que ho fasse, comet un mal sense pensarsho, com aquell personatge de Moliere que parla-en prosa sense sapiguerho.

No 's creguin que m' haje posat á escriure aquest article de bonas á primeras, surti lo que surti; no, senyors. Totas las consideracions que deixo y algunas altres que me 'n reservo, se m' acudiren lo dia de Sant Tomás. ¡Ja veuhen que per la meua part no 'ls dono res estantís!

Tornava de veure 'ls galls ab la canalla y 'm vaig ficar á casa d' uns coneguts del carrer de la Princesa. Hi havia una senyora de visita, que ab la senyora de la casa sentadas en dos balancins, guaytavan per darrera 'ls vidres la gent que passava pel carrer.

Després dels saludos de costum y d' haberme dit que las criaturas se 'm feyan molt macas, com també 's diu per costum, continuaren eilas mirant als que anavan y venian del Parque y jo en lo sofà conversava ab lo senyor de la casa, amich meu de llarch temps. Se diu Rossendo; com que no 'n tinch de dir res de mal, ja poden sapiguer lo nom. Ara, 'l de la senyora qu' estava de visita me 'l callaré per atenció al meu amich, més que á n' ella, que per la seva manera de parlar mereixeria que se la posés es-

tampada per las plassas y carrers senyalantla com á un perill de que 's deu fugir.

La conversa nostra, la masculina, diguemho aixís per distingirla bé, no era tant interessant que no 'ns deixés sentir la de las senyoras; ni la d' aquestas era ab veu tant baixa, que no 's fés sentir fins dels que cap interés podian tenirhi, com *verbi gratia* un servidor de vostés.

Aixís es que la visitanta exclamá:

—¡Ay, sí, senyora, sí! en aquest temps no se 'n veuen gaires de miracles, y...

En aquest moment dirigeixo una mirada á las interlocutoras. La que deya las anteriors paraulas al veure que las mirava, creuria que estava enterat de la conversa y 'm preguntá:

—¿No es de la meva opinió, vosté?

—Dispensi, senyora, no sé de qué 's tracta. Si 's refereix als miracles, estich ab vosté, no se 'n veuen gaires.

—Ja l' enteraré; acaba de passar un matrimoni conegut meu y de la senyora. Tant ell com ella gastan qui mes pot; tenen un pis montat també á tot gasto, que 'ls costa de lloguer trenta dos duros cada mes. No se sap que tingan rendas de cap mena. Ell está empleat en l' aduana y cobra de sou vint y vuit duros mensuals. Ab aixó... ¿qué m' hi diu?

—¿Qué vol que li diga? vaig contestá. Potsé han tret alguna rifa.

—Crech que la treu molt sovint... ¿m' entent?

—Ja veurá, va interrompre la senyora de la casa; á mi 'm va assegurar D. Rupert que d' ensá que 's va morí una tia d' ell...

—¡D. Rupert! saltá desseguida la visitanta; ¡vaya un' altre! ¿Qué té de dí? Deu los cria y ells s' ajuntan. ¡Qué 'ls hi habia de deixar la seva tia, santa bona senyora! ¡Pero que té de dí D. Rupert! ¿No 'l coneix?

—No senyora, responguí.

—Afiguris un senyor casat, que no té res més que lo que tenia quan era solter. Llavors no podia viure sense

anar á Manlleu, y ara que es casat y ab familia gasta un Potosí, sense enmatllevar res á ningú.

—¿També es empleat? vaig preguntá ab tota naturalitat.

—¡Que té d' esse! 'm contestá la senyora; sino que... no vulga sapiguerho. ¿Sab? ella es molt vistosa... Més val que ho deixém corre, perque may m' ha agradat ficarme á las casas dels altres. Ell es bon subjecte... pero... ¿qué hi farém...?

—¿Vol dí? digué la esposa de 'n Rossendo.

—¡Aixó no sab! Si tot Barcelona 'n va plé. En fi, cada casa es un mon...

No vaig pogué aguantar més, me despedí, y prenent las criaturas me 'n aní cap á casa, fentme durant lo camí las reflexions ab qué he comensat aquest article.

Créguinme: si may tenen de dir una cosa que fasse poch favor á algú, val més que ho diguin ab totas las lletres y no farán tant de mal com dihentho ab mitjas paraulas; sino cada hù se 'n pensa lo que vol y 'l pensament se 'n va sempre cap á lo pitjor. Aixó vé á ésser com los dejunis de Quaresma, permétinme la comparació, en los quals no peca tant lo qui menja tot de carn, com lo qui menja la meitat carn y la meitat peix.

CONRAT ROURE.





LO MOVIMENT LITERARI

CATALA EN 1879



EN determinat resulta durant l'any 1879 lo moviment de progrés qu' en la literatura catalana hem anat notant desde que iniciárem aquestas notas bibliográficas.

No solament en lo nombre d' obras hem notablement aumentat, ja que de 100 (50 dramáticas y 50 no dramáticas) que registrárem en 1878 hem ascendit á 128 (76 de las primeras y 52 de las segonas) sí que per llur importancia es encara més notable aquell avens. Abans abundaban los folletos y en general travalls de mer passatemps literari, avuy aquells están en minoría y los travalls que 's publican alcansan major importancia, per llur extensió, y per pertanyer á tots los gèneros no solsament literaris sí que també històrichs y llingüístichs en llur expressió més científica, y fins en lo camp de la ciencia pura se publican traduccions de obras notables que á ella pertanyen.

Végintse, sinó, las obras de elevada crítica histórica dels Srs. Bofarull, Sanpere, y Balaguer y Merino; las de crítica literaria dels senyors Ixart, Muns y Vidal; aténguis al valor de las de mera literatura, alguna de las quals com los *Idilis y cants místichs* de Mossen Verdaguer, han merescut l' honor de la traducció castellana, y grans llohansas d' un dels més eminents crítichs de la Cort; y notis com se va ensenyorint nostra llengua del camp del art y de la ciencia ab los travalls publicats per las Associacions d' excursions.

Debém esmentar amés d' aquest notable augment, la circumstancia que 's manifesta també en las obras no dramáticas y en lo periodisme, de la major extensió que va prenent lo cultiu de la llengua catalana, ja que no son solsament Barcelona y Valencia ahont se representan obras y 's publican llibres en nostra llengua, sino que

Vich, Gerona, Reus, Vilanova, Palafrugell, Palamós, Olot, Tarrassa, Sabadell, Vilanova, Tárrega y Gracia, aportan á la causa del catalanisme son contingent y fan cada dia més amplas las fitas de son camp.

En lo teatro hem de mentar especialment la gran acullida que 'l públich ha dispensat á las *Novas tragedias* del eminent poeta Balaguer, tan aplaudidas y admiradas dintre de casa, y qual aparició es reconeguda pels principals crítichs castellans com una veritable novetat literaria, que no podrá menys d' introduhir una nova direcció en la marxa d' aquell teatro.

L' aparició del *Diari catalá*, en l' any que ressenyém, en la llista dels periódichs, que muntan á 28 es aixís meteix un fet de gran trascendencia que, marcant época en la vida de la moderna renaixensa, ve á indicar que la llengua passa ja del terreno literari al polítich y económic, es á dir, se fa verdaderament sentir en la vida práctica.

Tot aixó ajudat de la importancia que venen reconeixent los homens verdaderament pensadors de fora casa á las modernas lletres catalanas, com ne son proba las contínuas relacions de literats y crítichs de tots los païssos ab nostres autors, y ho es senyaladíssima la aparició de l' *Historia del renacimiento literario contemporáneo en Cataluña, Baleares y Valencia* del Sr. D. Francisco M. Tubino, nos permet afirmar que nostre renaixement ha entrat á ser un dels principals elements de vida de la moderna societat catalana.

OBRAS CATALANAS

ASSOCIACIÓ CATALANISTA D' EXCURSIONS CIENTÍFICAS.

Album pintoresch monumental de Catalunya (láminas heliográficas acompañadas de la descripció). Castell de Burriach.—Claustre de la Catedral de Vich y portada de la Sala Capitular.—Castell d' Aramprunyá.—Antiguetats de Sant Pere de Tarrassa: iglesia de Santa María y Santa Rufa.—Capella de Santa Agata.—2.^a *colecció*: Abside de la Catedral de Barcelona.—Monastir de Santas Creus: arcadas del Claustre.—Catedral de Tarragona: galería del claustre.—Catedral de Barcelona: campanars y perspectiva general.—Monastir de Santas Creus: fatxada principal de l' iglesia.—Id.: ábside y cimbori.

Id. id. petita edició.—*Poblet* contenint una descripció en catalá, castellá y francés, 19 láminas heliográficas y un plano.

ASSOCIACIÓ D' EXCURSIONS CATALANA.

Vetllada literaria en obsequi al Excm. Sr. D. Víctor Balaguer.—Barcelona.

ARABÍA Y SOLANAS (Ramon).

Associació d' excursions Catalana.—*Conferencia internacional dels Clubs Alpins* y XV Junta general del Club Alpí Suís, celebradas á Ginebra los días 1, 2, 3 y 4 d' Agost de 1879.—Barcelona.
Los Clubs Alpins y las Asociaciones d' excursions.—Barcelona.

BOFARULL (Antoni de).

La irrupció dels alarbs contra Cerdanya, memoria histórica. Vegis lo volum de composicions del certámen de l' Associació literaria de Gerona de 1878.

BALAGUER Y MERINO (Andreu).

Ordinacions y bans del Comtat d' Empuries, text catalá inédit pre-
cedit d' una noticia histórica ilustrada ab notas y probas diplo-
máticas y aclarat per un glosari.—Montpeller.

BELL-LLOCH (María).

Vigatans y botiflers, novela histórica.—2.^a edició.—Barcelona.

BRIZ (Francesch Pelay) y MATHEU (Francesch).

Calendari catalá del any 1880.—Barcelona.

CESTER (Ricart).

La batalla del Puig, llegenda en prosa.—Valencia.

COMTE (Francesch).

Il·lustracions dels Comtats de Rosselló, Cerdanya y Conflent,
obra inédita del segle xvi publicada per Mossen Jaume Collell,
Pbre.—Folletí de la Veu del Montserrat.—Vich.

CODOLOSA (Joseph M.^a).

Las Tombas.—*Unas quantas flors*.—Poesías.—Barcelona.

COLLELL (Jaume).

Catalanisme: lo que es y lo que deuria ser.—Vegis lo volúm del Cer-
támen Catalanista de la Joventut Católica.

COMERMA (Francisco).

Llibre de l' infantesa, aplech de qüentos y rondallas pels noys.—
Gracia.

FAYOS (Francesch).

La bala d' argent, llegenda en prosa.

FONOLLAR (Mossen Bernat).

Lo procés de les olives, petit poema (reimpressió).—Valencia.

FITER É INGLÉS (Joseph).

D. Joaquim Gatell y Folch (Lo Kaid Ismail) biografía.—Barcelona.

IXART (Joseph).

Teatro catalá: ensaig histórich-crítich.—Vegis lo volum dels Jochs
Florals.

LLOMBART (Constantí).

Los fills de la morta vida, apunts biográfichs.—Valencia.

Lo rat-penat, calendari llemosí corresponent al any 1880.—Valencia.

MARTÍ Y FOLGUERA (Joseph).

Veus escampadas, poesías catalanas.—Reus.

MESTRES (Apeles).

Cançons ilustradas, acompanyadas algunes d'elles ab música autografiada per Joseph Rodoreda.—Barcelona.

MASRIERA (Artur).

Poesías líricas, històriques, bíblicas y populars.—Barcelona.

MUNS (Francisco).

Estudis sobre la Poesía popular religiosa.—Vegis lo volum del Certàmen Catalanista de la Joventut Catòlica.

MATHEU (Francesch).

Vegis BRIZ (Francesch P.)

OLLER Y MORAGAS (Narcís).

Cróquis del natural. (*Lo baylet del pa*.—*Tres mesos de món*.—*Los que ho miran y 'ls que hi van*.—*Lo trasplantat*.) Barcelona.

PONS Y DALMAU (L.)

Viatje d' un naturalista al rededor del mon, fet á bordo del barco «Lo Llebrer» (The Beagle) desde 1831 á 1836 per Cárlos Darwin, traduït per L. Pons y Dalmau.—Biblioteca del Diari Catalá.—Barcelona.

PALOL (Pere de).

Ramell de violas, poesías originals.—Girona.

ROURE (Conrat).

Iliada, poema en XXIV cants d' Homero traduït en prosa catalana per Conrat Roure.—Biblioteca del Diari catalá.—Barcelona.

SANPERE Y MIQUEL (Salvador).

L' alsament de Mieres, (treball històrich).—Vegis lo volum dels Jochs Florals.

Las damas d' Aragó (estudi històrich).—Barcelona.

Barcelona, son passat, present y porvenir: memoria històrica, filosòfica y social.—Barcelona.

Orígens y fonts de la nació catalana.—Barcelona.

Los alarbs y la Cerdanya (monografia històrica).—Gerona.

SALARICH (Joaquim).

Lo castell de Sabassona, narració de costums de la edat mitjana.—Vich.

UBACH Y VINYETA (Francesch).

Expansions, poesías líricas.—Barcelona.

La Mare de Deu del Mont, memoria descriptiva.—Vegis lo volum de composicions del certàmen de l' Associació literaria de Gerona en 1878.



VERDAGUER (Jascinto).

Idilis y cants místichs, ab un prólech de D. Manel Milà y Fontanals.—Barcelona.

VILANOVA (Emili).

Del meu tros, escenas casulanas de carrer y de més enfora, ilustradas ab vinyetas per Antoni Vilanova.—Barcelona.

VIDAL (Gayetà).

Consideracions sobre la literatura popular catalana.—Barcelona.

VECIANA (Martí).

Crònica de Valencia, reimpressió.—Valencia.

VARIS.

Jochs florals de Barcelona, any 21 de llur restauració MDCCCLXXIX.—Barcelona.

Cants de Primavera á las noyas catalanas (poesías).—Barcelona.

La Garba montanyesa, recull de poesías del Esbart de Vich.—Vich.

Homenatge á María Inmaculada, Corona poética en llahor de Pio IX publicada per lo Rnt. D. Jaume Collell.—Vich.

Certámen catalanista de la Joventut catòlica de Barcelona.—Any primer.—MDCCCLXXIX.—Barcelona.

Calendari del Pagés per l' any 1880 Publicat per l' Institut Agrícola català de S. Isidro.—Barcelona.

Almanach de la Campana de Gracia pera 1880.—Barcelona.

Calendari del llaurador valencià pera 1880.—Valencia.

Calendari del Nunci pera 1879.—Barcelona.

ANÓNIMS.

Excursió á la montanya de Montseny per un propietari de la vila de Breda, ab la traducció castellana y francesa.—Barcelona.

Literatura Nort-Americana.—Noveletas escullidas de *Edgart Poe y Bret Harte*, traduïdas expressament pera lo Diari Català.—Biblioteca del Diari Català.—Barcelona.

Vida, mort y testament del célebre poeta Dr. Francesch Vicens Garcia, Rector de Vallfogona, per S. P. y C.—Barcelona.

TEATRO ¹

ARTAU (Joan).

La sogra, pessa en un acte.

Tu, jo y aquell, joguina en un acte.

BALAGUER (Víctor).

Novas trajedias.—Barcelona:

¹ Las produccions á las quals no 's fixa lloch del estreno s'enten que ho han sigut á Barcelona. Lo nom d'aquesta ciutat al final de la calificació de l' obra indica que hi ha sigut estampada.

Las esposallas de la morta.

Lo guant del Degollat.

Lo Compte de Foix, (no representada).

Raig de Lluna (id.)

BARUTA (Vicens) y CORT (Salvador).

La mágica bufa, obra d' espectacle en quatre actes y 19 quadros.

BOIX (Emili).

L' ermitana, drama en tres actes.

Lo march de diamants, drama en un acte y en vers.

BRIZ (Francesch Pelay).

La pinya d' or, comedia de mágica en 4 actes y en vers. 2.^a edició.

—Barcelona. (No representada.)

CAMPDERRÓS (Joseph).

Moltas claus, pessa en un acte.

CAMPAMÁ (Joseph).

Las cocas de Vilafranca, pessa en un acte estrenada á Vilanova.

CLARASSÓ (Francesch) y SERRAT (Fernando).

La guerra d' Africa, drama bilingüe en cinch actes.

CORT (Salvador).

Castells en l' ayre, drama en tres actes.

Entre 'l crim y la virtut ó miserias del feudalisme, drama en 3 actes.

COÇA (Emili).

Contrabando, sarsuela en un acte, música de D. Eusebi Ferrán.

COLOMER (Conrat).

Lo célebre Maneja, sarsuela en un acte, música del Sr. Perez Cabrero.

La lámpara maravellosa, drama d' espectacle en 4 actes y 16 quadros.

L' estiuhet de S. Martí, sarsuela en un acte.

COSTA (Jaume).

Máquinas de la Barceloneta, pessa bilingüe en un acte y en vers.

CASAS (Ramon).

Un Córpus sense sanch, pessa en un acte.

CENDRA (Joan).

L' escut d' or, drama en tres actos y en vers, estrenat á Vich.

CENDRA (Ramon).

Un tripijoch, pessa en un acte.

COLL Y BRITAPAJA (Joseph).

L' Angeleta y l' Angelet, sarsuela en 2 actos, música del meteix.

CAMPMANY (Narcís) y MOLAS (Joan).

De la terra al sol, sarsuela d' espectacle en 3 actos, música del mestre Manent.

CESTER (Ricart).

El potingueru, pessa en un acte, estrenada á Valencia.

DRAPER (Miquel).

Combats del cor, drama en tres actes.

ESCALANTE (Eduart).

Els novios de ma cunyá, pessa en un acte, estrenada á Valencia.

Als lladres, sarsuela en un acte, id., id.

FELIU Y CODINA (Joseph).

Cofis y mofis, comedia en tres actes y en vers.

FERRER Y CODINA (Anton).

Un manresá del any vuit, drama en tres actes y en vers.

GUIMERÁ (Angel).

Gala Placidia, tragedia en tres actes.—Barcelona.

GICH (Joseph).

Amor y amargura, drama en tres actes y en vers, estrenat a Palafrugell.

GOMILA (Sebastiá).

La creu del terme, qüadro dramátich.

Un mestre per segons fins, comedia en un acte.

Cástich de Deu, drama en tres actes.

LLENAS (Francisco).

L' oncle Bernat, pessa en un acte, estrenada á Gracia.

LLADRÓ (Ramon).

Un tio sense nevots, pessa en un acte estrenada á Valencia.

MOLGOSA (Joseph O.) y VERDÚ (Joseph).

Colls y punys, comedia en un acte.

MOLGOSA (Joseph O.).

Un mató ó 'l dia de S. Joseph, pessa en un acte.

MAS MORULL (Francisco).

Un senyor fet depressa, pessa en un acte, estrenada á Palamós.

MARINELLO (Joaquim).

Lo rey tranquil, sarsuela en 2 actes, música del Sr. Giral, estrenada Tarrassa.

MORER Y LACOT (Joseph).

Lo castell de Camprodon, drama en tres actes, estrenat á Olot.—Olot.

MOLAS (Joan).

Vegis CAMPMANY (Narcís).

OVARA (N.).

Pare y cavaller, drama en un acte, estrenat á Valencia.

L' ànima en un fil, pessa en un acte.

Bous de mort, pessa en un acte, id., id.

Males llengues, id., id.

Carta canta, id., id.

PIQUET (Jaume).

Las dobletas de cinch duros, comedia en un acte.

Gat y gos, pessa en un acte.

Lo ball den Serrallonga, rondalla en un acte.

Triquinas y filoxeras, comedia en un acte.

PALÁ (Miquel).

L' armari misteriós, pessa en un acte.

Als peus de vosté, pessa en un acte, estrenada á Sabadell.

La sala de rebre, comedia en un acte.

PALANCA (Francisco).

Las quatre barres de sang, drama en tres actes, estrenat á Valencia.

Lo Guardia de Capujins, drama en tres actes, id., id.

ROCA Y Roca (Joseph).

Vegis VIDAL (Eduart).

RIERA Y BERTRAN (Joaquim).

La nena, pessa en un acte.—Barcelona.

De mort á vida, drama en tres actes.—Barcelona.

RIBOT Y SERRA (Manel).

Un beneyt de cabás, comedia en un acte y en vers, estrenada á Sabadell.

REIG (Pere).

Poder de Deu, drama en tres actes.

ROURE (Conrat).

Clarís, episodi històrich, en tres actes y en vers.—Barcelona.

RODRIGUEZ (Ferran).

Los borregos de Vilanova, pessa en 1 acte, estrenada á Vilanova.

ROIG Y CIBERA (Antoni).

El tonto del Panerot, drama en tres actes, estrenat á Valencia.

SERRAT (Fernando).

Vegis CLARASSÓ (Francesch).

SOLER (Frederich).

Lo dir de la gent, comedia en tres actes y en vers.—Vegis lo volum dels Jochs Florals. (No representada.)

SOLER (Frederich) y MOLAS (Joan).

La ma del ingles, comedia en tres actes.

TORROMÉ (Rafel).

La primera nit de Maig, drama en tres actes, estrenat á Valencia.

UBACH Y VINYETA, (Francesch).

Joan Blancas, tragedia catalana en 4 actes y en vers.—Vegis lo volum dels Jochs Florals. (No representada.)

VIDAL Y VALENCIANO (Eduart) y ROCA Y ROCA (Joseph).

Per retrocés, sarsuela en un acte, música de D. Joseph Ribera.

VERDÚ (Joseph).

Los borregos de ca'n Caba, pessa en un acte, estrenada á Vilanova.

Per altre obra vegis MOLGOSA (Joseph O.).

ANÓNIMS.

Bertoldino, comedia d' espectacle en tres actes y en vers.

Una rosa y dos abellerols, pessa en un acte, estrenada á València.

Entre dos elements, id., id.

La font dels romans, drama en 3 actes, estrenat á Tárrega.

Un àngel, drama en un acte.

Centinella alerta, pessa en un acte.

PERIÓDICHS ¹

Diari Catalá polítich y literari.

La Renaixensa. Revista catalana de literatura, ciencias y arts. Any IX t.^a I y II.

Lo Gay saber, quinzenal.

Lo Renaiement, id.

L' art del pagés, revista quinzenal d' agricultura práctica.

La quinsena del pagés, id. id.

L' Excursionista, bolletí mensual de l' Associació Catalanista d' excursions científicas.

Butlletí de l' Associació d' excursions catalana, mensual

L' escut de Catalunya, semanari ilustrat.

La campana de Gracia, id.

Lo Nunci, id.

L' Avi, id.

Lo vell, id.

Lo Tibidabo, diari.

Lo Burinot, semanari.

L' esquella de la torratxa, id.

Lo pandero, id.

La cotorra, id.

La Marsellesa, id.

La Veu del Montserrat, de Vich, semanari.

La Calandria de la costa, de Vilassar, id.

Lo carril de Vilanova, de Vilanova, id.

L' ignorancia, de Palma de Mallorca, id.

¹ Los periódichs que no portan indicació de la localitat surtan á Barcelona.

- Lo Campanar de Reus*, de Reus, id.
L'Esparvé, de Badalona, id.
El teléfono catalán, de Gerona (semanari bilingüe).
La Lluanera, de Nova York, ilustració mensual.
L'Aureneta, revista semanal de Buenos Ayres.

CERTÁMENS

- Certámen de Lo Nunci.—27 Abril.
 Secció Catalanista de la Joventut Catòlica.—27 Abril.
 Jochs Florals.—4 Maig.
 Societat literaria y de Bellas Arts de Lleyda.—12 Maig.
 Ateneo de Tarragona.—18 Maig.
 La Bordadora (periódich).—20 Juliol.
 Lo Rat-Penat.—24 Juliol.
 El Eco de Badalona (periódich).—15 Agost.
 Ateneo de Sans.—24 Agost.
 Vallfogona.—2 Setembre.
 Societat de llengües románicas.—3 Setembre.
 Casino familiar del Putxet.—14 Setembre.
 Colegi Mercantil.—24 Setembre.
 Associació d'excursions Catalana.—15 Octubre.
 Academia bibliográfica Mariana.—19 Octubre.
 Associació Literaria de Gerona.—1.º Noviembre.
 Lo Tranquil Taller de Lleyda.

OBRAS NO ESCRITAS EN CATALÁ MES REFERENTS Á CATALUNYA

(LITERATURA É HISTORIA.)

- El Archivo municipal de Vich: su historia, su contenido y su restauración*, per D. Joseph Serra y Campdelacreu.
Certámen científico-literario celebrado por el Centro de Lectura de Reus en 1878.
Breves noticias acerca de un drama lírico del siglo XIII, per D. Victor Balaguer.
Arnaldo de Vilanova, médico catalán del siglo XIII per D. Marcell Menéndez Pelayo.
Historia del derecho en Cataluña, Mallorca y Valencia per don Benvingut Oliver, t. 3.^{er}
Les litteratures meridionales depuis dix ans (livres et recueils périodiques) per lo Comte de Puymaigre.

- El Gerundense y la España primitiva* per lo P. Fidel Fita.
Dr. Vicente García: su biografía y juicio crítico de sus obras per D. Joaquim Rubió y Ors.
Catalanes ilustres.—El Inquisidor Fray Nicolás Eymevich per don Emili Grabit.
Los fueros de Cataluña per D. Joseph Coroleu y D. Joseph Pella y Forgas.
Asociacion literaria de Gerona.—Certámen de 1878.
Memoria sobre la condicion legal de la propiedad agricola en la provincia de Gerona desde los tiempos de la reconquista hasta la promulgacion de los usajes per Emili Grabit.
Historia crítica (civil y eclesiástica) de Cataluña, per D. Antoni de Bofarull, t. 9.
Historia del renacimiento literario contemporáneo en Cataluña, Baleares y Valencia per D. Francisco M. Tubino.
Numismática ampuritana per D. Celestí Pujol y Camps.
Numismática Balear per D. Alvaro Campaner.
Apuntes arqueológicos de D. Francisco Martorell y Peña, ordenados por D. Salvador Sanpere y Miquel, Gerona.
Notas sobre los cueros de Córdoba per lo Baron Davillier, traduhit y ab un apéndice de D. Enrich Claudi Girbal.
Historia política y literaria de los Trovadores per D. Víctor Balaguer (en publicació).

A. AULESTIA Y PIJOAN.

Barcelona, Janer de 1880.





AMOR

Sí sabés l' art literari,
Ssi un' arpa d' or puntejás,
y el foch sagrat per cantarhi
la meu' ánima escalfás;

¿Qué 't penses que cantaria,
donzella, ab mes dolça veu
de les fonts de põesia
que brollan per tot arreu;

Com tants pöetes, l' albada
ab s' estel de clara llum
y l' alegre matinada
d' aucells plena y de parfum?

¿L' encant de la primavera
companyona de l' Amor,
que al cor trist li diu *espera*
ab son alè y sa verdor?

¿Los fets èpichs dels grans pobles
que 'l mon varen capgirar,
y quals gestes els cors nobles
sempre 's plauen d' escoltar?

No, un sentiment cantaria
que tot açò en sí conté:
surt com l' estrella del dia
que á despertarnos se 'n vé;

Sembla la gentil naxença
de les plantes y les flors,

y té part de la crexença
dels pobles conquistadors.

Desqu' he vist ton cor descloure
y florexer dins ton pit
y al ambat del Amor moure
ses ales li he sentit;

No trob davall l' estelada
cap espectacle millor
que 'l d' un' ànima escalfada
pe 'l foch sagrat de l' Amor.

Ab ell m' has obert la porta
tancada d' un paradís
hont l' idèal s' hi aconorta
condormints' hi 'l cor felís.

MARIAN AGUILÓ.

Abril de l' any 1848.





LO PENSAMENT

Llibertat.

Com llampech invisible, cercant eternas galas,
lo Pensament se gira
per lo insondable espay en ardit vol.
Aucell no hi há que tinga com ell tal forsa d' alas;
al sol l' áliga mira
peró ell se 'n puja mes enllá del sol.

Regions desconegudas de llum y d' armonía
pressent, troba, las gosa
y allí d' amor y ditxa s' hi consum;
y quan de nou devalla á aquesta terra ombría,
ab magestat que imposa
rediu los cants y reflecteix la llum.

A dins del front del home com divinal emblema,
eixa estranya guspíra
del Pensamet encesa está per Déu.
Es raig que va arrencarse de sa claror suprema
lo Creador y que aspira
per aixó sempre vers l' orígen seu.

Es flam sagrat que sembla lo flam antich de Vesta;
flam que vetlla y que guia
á la greu desterrada humanitat;
forsa maravellosa que en immortal conquesta
alsa de dia en dia
lo vel qu' encar cobreix la Veritat.

Es esta veu secreta que al home dignifica
y li parla sens treva
de lo pur, de lo etern, del mon millor;
la veu que está dihentli en armonía rica;
«Lo sol pera tú 's lleva.
Home, tú de la terra ets lo senyor.»

Oh Pensament! oh flama! oh eterna llum que 'ns mostras
lo camí de la vida!
oh essencia inestingible del voler!
tú n' ets lo consól únich pera las penas nostras;
tú ets l' idea infinida;
tú ets la fé. la consciencia, lo poder.

Per tú dins la povresa de l' existencia humana
sentim alguna cosa
superior á la massa material;
y tan sols per tú l' home ab ansia soberana,
oh flama misteriosa,
diu devant de la mort: «Jo so immortal!»

Volem sobre tas alas á la passada vida
y regirém l' historia
y 'ls bells detalls de nostre temps millor;
y en tas mateixas alas, quan l' esperansa 'ns crida,
entre fortuna y gloria
volém, volém al Esdevenidor.

Ets del art y la ciencia la colossal estrella;
ta espléndida mirada
lo regne descobreix del Ideal;
y de la flor d' eix regne xuclas, divina abella,
l' inspiració sagrada
y la dus á l' esfera terrenal.

Hi há trabas, retxas, rodas y argollas y cadenas
que la materia enllasan;
peró, ardit Pensament ¿qui 't lliga á tú?
del cos lligat t' escapas sense perills ni penas,
y tots los jous traspasan
tas alas que aturar no pot ningú.

Oh! per aixó de voltas des de 'l fatal desterro,
des de presó funesta,
des la mateixa roda del torment,

has volat pur y lliure sense fer cas del ferro
á seguir ta conquesta
de la gran Veritat, oh Pensament.

Oh Pensament! oh flama! sigas sempre ben pura
jamay lo vici 't tente,
jsas galas si que tas cadenas son!
ja qu' ets lliure y tens forsa per volar á la altura,
sempre, sempre mantente
per demunt de la boira d' aquest mon,

JOSEPH MARTÍ FOLGUERA.





NIU Y TOMBA

Al lloretjat poeta valencià y distingit periodista

EN TEODOR LLORENTE.

Creuhava l' ampla estensió
la nau á la mar llansada;
tu en mos braços reclinada,
contemplante estátich jo.

Lo vent inflava les lones,
y era l' etern bategar
de l' ample pit de la mar
lo suau moiment de les ones.

Venien y els remes besaven,
suspiraven y fugien;
en torn perque cels tenien
les gavines revolaven,
y á un temps si al mar ó si á mon pit saltaven
en abisme de amor desapareixien,
líquides perles que de 'ls remes caien...
perles de goig que de mos ulls brollaven.

Lo ventijol tot passant
la barca sangoletjava;
lo nostre amor esgronsava...
jn' era com un niu flotant!

Ab una cadena d' or
un medalló suspenies...
¡ay! que junt al cor tenies

lo veneno del meu cor!
 Pensant trovar en penyora
 d' eixe amor que may oblida
 seca flor descolorida
 de les que 't doní en mal hora,
 la imatge d' un altr' home acusadora
 tanta bella ilusió deixá sens vida,
 y fou ton medalló tomba malaïda
 ahont mort va caure mon amor, traydora!

Tirarlo volguí á la mar,
 y tu mon bras detinguéres
 y —No: si no 'l vull, diguéres;
 si no 'l vull, déixal estar;...
 —Donchs si es cert, poch va á importarte.
 Y el tirí: mes feste conte
 que no sé que fou més pronte,
 jo tirarlo ó tu 'sglayarte.
 Comprenquí al punt ta falsía,
 y al mirarte me miráres
 y —Mátam, me contestáres,
 mátam, pero jo 'l volíal...
 —Té, llánçal; se sentí qu' una veu dia;
 y quan ton cap á l' altra nau giráres
 al teu nuvi ab un altra contemplares
 y el teu retrato que á la mar caía.

.

Crehuya l' ampla estensió
 la nau á la mar llançada;
 tu, la infiel, de mi apartada,
 contemplante ab pena jo.

Lo ventitjol tot passant
 la barca sangoletjava;
 quanta desditja 's gronsava...
 ¡N' era una tomba flotant!

Les ones els rems besaven
 y al veuret ab por fugien;
 entorn perque á mi 'm planyien
 les gavines revolaven,

y á un temps si al mar ó si á mon pit saltaven
en abisme d' amor desapareixien,
gotes amargues que dels rems caién,
gotes de foch que de mos ulls brollaven.

RICART CESTER.

Valencia, 1880.





SECCIÓ DE BELLAS ARTS

JANER

QUAN las forsas materials del nostre país, passen una tongada d' engunia y malestar, conseqüencia natural é inevitable del temperament polítich dels governants espanyois que 's disputan sempre la ventatja en assolirnos una felicitat social, que no tením l' amargor d' haber perduda perque may l' habém gosada; es veritablement notable que las Bellas Arts catalanas no solament no queden esmortuidas per aqueix general estat de decandiment, sino ans al contrari, s' hi observe cada dia lloable estímulo y profitós estudi en perfeccionar los fruits de la intelligencia y que no en curt nombre veyém, ben sovint, exposats en botigas y obradors.

Si es ó no digne d' esser estimulat aqueix ardiment de nostres artistes no cal discutirho; y si ha d' esser protegit y ajudat per tothom qui puga fer alguna cosa en son profit, es indubtable.

Si nosaltres, per desgracia de las Bellas Arts, no podém com la hermosa Génova tancar las portas d' una Exposició solemníssima, estrenada per un rey jove y entussiasta, y visitada per prínceps del Nort y personatjes notabilíssims, que se 'n portan sas principals obras de pintura y escultura per adornar sos palaus artístichs y sumptuosos, ni podem com Nápoli y Bruxelas, Roma y Berlin tenirne una de constantment oberta, ni prepararnos ab delitós afany per obrir á primers de Maig lo *Saló* anyal que nostra bona amiga, la capital de Fransa ab tanta solemnitat, honra y profit celebra baix lo patrocini oficial; si nosaltres, ab prou sentiment nostre, hem de regoneixer qu' estém bregant per eixir d' una infantesa artística massa prolongada, procurem al menys estimulats per tan bons exemples com nos venen de fora casa alentar á nostres artistes per á que ells ab sa perseverancia y estudi, los potentats ab sos diners y nosaltres

ab la publicitat y 'l reclam, poguém avansar nostre renaixement que fora una punible deixesa no ajudar quan nos sobran entussiasme y elements per á ferliho honorable y profitós.

L' afany ab que nostres joves artistes procuran enfortir y atresorar ab l' estudi las obras més notables, l' interés y 'l gust ab que 'l públich acut á contemplarlas y algunas voltas á adquirirlas, y més que tot la consideració ab que son atesos alguns de nostres artistes fora casa y l' apreci que 's fa de sas obras en païssos ben esquerps, per cert, en prodigar alabansas y criar reputacions estranjeras, son prou motiu perque tots los que pugan posar sas forsas en ajuda de l' art no las hi escatimen, en la seguritat de que las reputacions civilisadoras d' un poble han de buscarse mes qu' en los protocols diplomátichs y en los enginys de guerra en los pacífichs progressos de las lletras, las ciencias y las arts.

Es indubtable, emperó, que la digna exhibició de las obras d' art es una indiscutible ventatja per sos autors y fins una salutable doctrina per los qui deuen comensar á fer son gust artístich; mes aqueixa exhibició al donar tácitament al públich lo dret de judicarla ha de portar com á consecuencia natural é immediata la rahonada crítica, de la qual res ha de temer l' artista estudiós é instruit, puig que feta ab prudencia y estudi es casi sempre la intermediaria entre ell y 'l públich, enxiquint las distancias entre la fogosa inteligencia creadora de l' un y la freda observació filosófica de l' altre, logrant, no pocas vegadas aixecar justíssimas reputacions ó desbaratant preocupacions rutinarias, que sens una fonamentada explicació didáctica haurian tret bona cosa d' écsit á una obra que essent humana necessariament havia d' esser defectuosa.

En cumplir la part que li toca y en posar son valiment en favor de las Bellas Arts, may ha sigut empedera aqueixa Revista y avuy més que ahí y demá més que avuy procurarà seguir lo felís renaixement de nostras Bellas Arts, ajudant ab sas forsas empresa tant lloable y honrosa.

Aixó no vol dir, emperó, que volguém donar lo respectable nom de crítica á la exposició sencilla de nostras opinions y maneras particulars de judicar que tinguém al parlar de las obras que en lo decurs de l' any donguen públicament á coneixer nostres artistes, puig estém fermament convensuts del illustrat criteri de nostres llegidors y del molt profit que pot reportar á una obra qualsevulla la publicitat que se li donga y 'l senyalar al públich las impresions que desperta en los que ab gust y afició per las Arts tenen en aqueixos sencills mérits y en los de la comparació y l' estudi profitós llevat per á cridar l' atenció y emetre son franch y desapassionat juhí d' una obra que no per ésser desfavorablement judicada ha de causar grans perjudicis materials á son autor.

Hora es ja de que 's fassi fins en las classes menys instruïdas la

educació artística qu'ennobleix lo cor y parla al esperit; hora es ja de que 'l potentat busque 'l descans de la materialitat dels números y dels formularis comercials en la bellesa plástica de las Arts y en la sanita inspiració del escriptor y per fi es precís que l'artista catalá busque en la historia y en los grans fets de la humanitat sa inspiració, en la veritat sa execució valenta y en la bellesa son nort y guía, deixant aqueixos assumptos acomodaticis y trivials que en sa propia mesquinesa portan estampada sa inutilitat y que de no deixarlos completa ment oblidats arribarian á fer creurer en nostre jovent una impotencia artística que no te ni ha tingut may un poble que ab sas costums, sos fills y sa historia presta mil temas importants á la imaginació esplendent y vigorosa de nostres artistas y guarda en cada penyal un testimoni arquitectónich de sa passada grandesa, y en tot lo ample de cel y terra un doll de fresca y sanita inspiració per nostres artistas y escriptors.

En gran nombre son las obras d'art exposadas en lo que va del present mes, tan en la botiga del Sr. Parés, com en la del Sr. Vidal. La pintura, la escultura y fins la arquitectura, encar que aquesta en petitíssima part de nombre y mérit, han donat prou interés y entreteniment als constants aficionats á visitar los precitats establiments.

PINTURA.—Un quadro antich de grans dimensions titolat *L' adoració dels Reys*, exposat en la botiga del Sr. Parés, se 'ns ha dit perteneixer á l' escola italiana, mes propiament dita Veneciana y s'atribuheix al *Veronese*. Las bonas qualitats que regoneixém en la obra esmentada no 'ns autorisan emperó á assegurar de bonas á primeras lo patrocini del pintor de Verona, quan en lo Museu de Madrid té obras que tant lo caracterisan com *La dona adúltera*, *Jesús y 'l Centurió* y molts altres qu' ensenyan lo carácter pictòrich y la manera especial de fer de Pau Cagliari. Aixó no obstant, nos guardarem prou de negarli carta de naturalesa fent constar que 'l quadro 'ns agrada bona cosa.

Lo Sr. Llovera ha presentat una munió d' *aiguadas* fetas de la manera típica y fins se pot dir amanerada á que 'ns té acostumats. Aquella igualtat de tons y aquella monotonía de color, las fa oblidar en part lo Sr. Llovera ab la correcció del dibuix y ab la manera discreta y artística com trasllada al paper los tipos de la nostra societat; emperó desitjariam que aiguadas com la que representa un palco ocupat per tres senyoras deixessen de tenir aquell colorit antipátich ab lo qual seria una obra marcadament notable.

Dos quadros ha exposat en lo mateix punt lo Sr. Cussachs representant cada hu un soldat. Tots dos están ben regulars de dibuix y

colorit, mes com estén en contra d'aqueixos quadros que res volen dir, desitjariam veurer al Sr. Cussachs aprofitant sas bonas qualitats pictòriques en obras de més importancia.

Lo Sr. Urgell ha exposat en la botiga del Sr. Vidal un quadro representant una posta de sol que si hem de dir la veritat, deixant apar las notables condicions que té, trobém una mica convencional, per més que regoneguém en son autor á un de nostres primers pintors. Lo Sr. Urgell té qualitats artísticas verament envejables y per lo tant es precís que quan vulga que 'l cel y l' aigua y la terra parlen al esperit del espectador procuri fer alguna cosa més que las horas qu' esculleix puig per aquest camí ó 'ns equivoquém ó aniria al amanerament.

Dos quadros hem vist del Sr. Pellicer, l' un en la botiga del senyor Vidal y l' altre en son taller. Com en totas las obras d' aquest notable artista veyém en cada un dels quadros son respectiu lema que s' avé perfectament ab l' assumpto tractat.

Lo primer se titula *Lo nostre pa de cada dia* y es una verdadera obra d' art. Representa un extens camp de blat en l' acte de la sega y está executat á tota llum. La correcció del dibuix, la simpatía del color y la composició artística de tot lo quadro proclama en lo senyor Pellicer al dibuixant y al pintor. Las garbas de blat y las espigas encar plantadas, combinadas ab las posiciones naturalíssimas dels segadors; lo cel en sa blavor mes perfecte ofuscat en alguns punts per calitjinosas nuvoladas tant propias dels jorns de Juny produheixen un efecte de simpatía profunda per aquella naturalesa hermosa del camp tant ben trobada per lo Sr. Pellicer.

L' altre quadro porta per títol *L' impost de sang á Espanya*, representa la sortida d' un tren de la estació de Monzon en l' acte de recullir los joves sortejats. L' hora escullida, qu' es la del cayent de la tarde, lo cel embromat y trist, los grupos de figuras artísticament col·locats en los terraplens y en mitx de la via, tots en actituds respectivament significativas, qui despedintse de sos pares y amichs, qui despedint á sa estimada presenta un aspecte de melancólica animació que parla al cor. Al contemplar aquesta obra tant carinyosament dibuixada y colorida creyem nosaltres que no pot darse un realisme més poétich ni una idealisació més real.

ESCULPTURA.—Dos estatuetas en terra cuita ha exposat lo Sr. Gamot en la botiga del Sr. Parés, fetas per encárrech d' un conegut industrial d' aqueixa ciutat. Representan un mosqueter y una dama de l' época, magníficament alhajada y vestida ab molta propietat. L' actitut de las dos figuras es ben sentida, si be es mes natural la del mosqueter que la de la dama. Lo modellat es bastant correcte y abunda en detalls minuciosos que no perjudican lo conjunt de l' obra.

ARQUITECTURA.—Un projecte de *Capitanía general* hem vist tam.

bé exposat en lo mateix establiment. Nos ha semblat trivial y res podém dir sens veurer la planta, puig per la fatxada solament podém deduhir que lo mateix serviria per á capitanía general com per altre edifici qualsevol.

En lo nombre següent continuarem la present revista donant compte de las obras exposadas per los Srs. Vallmitjana, Duran, Carbonell, etc.

CARLES PIROZZINI.





DESTRUCCIÓ DE POMPEYA

L' ANY 79 DE J. C.

Avuy que unas célebres festas arqueològiques han cridat l' atenció general envers la ressucitada Pompeya, apar oportuna la reproducció, per medi de la present versió directa al català, de la carta escrita per Plini lo jove á son amich Tacit, després de la que li habia endressat (la xvi del llibre 6.^e), donantli compte de la mort de son oncle Plini lo naturalista; qui habentse trasladat ab sa nau prop del Vesubi pera estudiar millor la gran erupció, portat en brassos de dos criats, morí sofocat per los denssíssims y mefítics vapors que del volcá s' exalaban.

CARTA XX DEL LLIBRE VI

C. PLINI Á SON CORNELI TACIT.

Dius que reberes las cartas que segons me demanabas t' escriguí, parlante de la mort de mon oncle y que desitjabas saber com jo vas restar á Misena, referinte no sols lo terror sofert, sinó las cosas allí esdevingudas. «Encara que sols lo recordarho, horrorisa»... Comensaré. Sortit l' oncle de casa, vaig invertir tot lo demés temps en lo estudi que m' habia privat de seguirlo. Prenguí lo bany, vas sopar y després dormí poch é inquiet. Desde molts días se feya sentir un terremoto, menys pavorós perquè es frequent en la Campania; mes aquella nit redoblá ab tal forsa que tot no semblaba pas que 's mogués sinó que queya. De sopte entrá la mare en ma cambra y trová que ja m' alsaba, puix si per sort ella hagués dormit tractaba de despertarla. Passarem al pati de la casa que era la

part mes prop del mar, y no sé si de lo que vas fer cal dirne fortaleza ó imprudencia puix sols contaba llavors los 18 anys. Prenguí lo llibre de Tito-Livi y com per passatemps seguí extractantlo. Arribá en aquell punt un amich del oncle que había vingut d' Espanya pera visitarlo y vejentnos sentats y á mí llegint, excitat increpá ma confiansa mes jo seguí llegint en lo llibre. Era ja la matinada mes encara estava lánquít y casi dubtós lo dia; s' esberlaren llavors las casas vehinas per las fortas sacudidas y encara que lo pati era lloch obert no hi hagué seguretat de restarhi puix era molt estret. Resolguérem sortir de la ciutat y lo poble aturdit nos seguia en tropell, nos empeny; y en aquell pas cada hú creya mes segur lo que veyá fer als altres. Sortits de la ciutat nos pararem y allí moltes cosas admirarem y moltíssims terrors sofrírem. Los carros que habiam portat ab nosaltres encara que posats en planíssim terreno anaban ab violencia ensá y enllá y no eran prou las grossas pedras que 'ls apoyaban á subjectarlos. Además la mar reculaba com repelida pel terremoto, en tals termes que molts peixos restaren en sech en la platja. A la part oposada un núvol negre atravessat per ruhents focs s' obria y deixaba escapar llargas cintas semblants á llampechs pero molt majors. Llavors aquell amich espanyol nos invitaba forta y severament dihent: «si ton germá, si ton oncle viu, vol que sieu á salvarment y si ha mort que li sobrevisqueu; perquè donchs retardeu vostra fugida?» Li responguérem: «no succehirá que incerts de sa salvació cuidém de la nostra.» No detinentse mes s' apartá y busca sa seguretat en la fugida. Poch després aquella nuvolada cobrí la terra y la mar celant á nostra vista l' isla de Caprea que envolquellaba y també nos feu perdre de vista lo promontori de Missena. Llavors la mare comensá á pregarme, exortar y manarme que fugís; «puix que jo jove podia ferho, mes ella no per sos anys y corpulencia; si bé moriria contenta si no fos causa de la mort «meva». Jo li responguí «que no volia pas salvarme sens ella» y presa y besada sa ma l' obligo á seguirme com ho fiu ab pena y reprotxantse que era per mi una rémora. Comensá á caurer cendra sobre nosaltres encara que poca; giro lo cap y veig detrás una espessa fumera qu' avansaba espargintse com un torrent per terra. «Mentres que hi vejem, diguí, sortim de la via,» tement que de no ferho la turba dels que seguia nos ofegué per sa moltitut en las tenebras. Apenas separats, la

nit nos rodeja, no com sens lluna ó ennuvolada, sino com la foscor d'un lloch tencat y sens llum. Ressonaban los crits de las donas, los gemechs dels nins y los clamors dels homes; uns cridaban lurs pares, altres lurs fills ó lurs mullers y sols per la veu se coneixian; uns ploraban sa desgracia; altres la sort dels seus y alguns espahordits per la mort la demanaban. Molts alsaban las mans als deus; y mols altres deyan que ja no hi havia deus y que aquella era l'eterna y última nit del mon. No faltaren aquells que imaginant majors terrors augmentaban los perills certs; deyan los arrivats de Missena «que s'habia enderrocat y que cremaba,» produhint lo terror que fossen cregudas lurs mentidas. Aparegué poch després una resplandor que nos anunciá no lo retorn del dia, sinó la rojenca llum d'un incendi que nos amenassaba si bé restá apartat de nosaltres; sobrevingueren de nou las tenebras y novament una pluja de cendras forta y espessa, de manera que alsantnos sovint sacudian las robas, puix de no, foram coberts per aquellas cendras. Puch gloriarme de que ni un sospir ni una paraula desentonada vas proferir entre tants perills; sino que perdentse tot lo meu ab lo dels de més, dech confessarne que 'm sostenia l'estrany consol de que tot l'univers s'acababa ab mí. Aquella foscor se dissipá poch á poch com un fum ó una nuvolada, se mostrá lo dia y lluhí lo sol, mes descolorit y d'aspecte semblant al d'un eclipse. Tot se mostrá cambiat y grans pilots de cendra tot ho cobrian com borrellons de neu. Tornats á Missena cada hú se restablí com pogué y nosaltres passarem la nit entre la por y l'esperantxa si bé lo primer tenia la major part. Seguia lo terremoto y molta gent esferehida distreya sa por y la dels altres ab vaticinis terrorífichs. No obstant no pensarem pas retirarnos encara que temessem y haguessem vist perills tan terribles fins que tinguessem novas de l'oncle. No llegescas aixó ab lo propósit d'historiarho y sols á tu mateix que ho exigires deurás impotarho si no trobas res solament digne d'una carta,—Adeu.

EDUART TAMARO.





NOVAS



ON Víctor Balaguer ha dat lectura en l' Ateneo de Madrid de las duas tragedias *Lo compte de Foix* y *Lo guant del degollat* traduïdas á la llengua castellana. Lo numerós é ilustrat públich que omplia la sala de sessions aplaúdí en-tussiasmada estas dos obras capdals de nostre poeta. Los diaris de Madrid s' han ocupat molt d' aquest aconteixement. *La Crónica de Cataluña* 'n publica un bellíssim article degut al jove escriptor catalá D. Joaquim Marsillach.

Sabem que proximament en dit Ateneo lo Sr. Balaguer pronunciará un discurs sobre l' orígen, actualitat y tendencias del moviment literari catalá.

S' ha posat á la venta lo nou drama en tres actes y en vers de don Conrat Roure, *Clarís*.

S' ha representat á Girona ab molt bon éxit lo drama en tres actes y en vers de D. Joaquim Riera y Bertran, *De mort á vida*.

Del *Teléfono Catalan* de Girona:

«La Comissió de Monuments de la provincia, cumplint ab sa elevada missió y obtinguda la autorisació corresponent, visitá dias enrera los banys mal anomenats *árabes* de las Caputxinas, havent nombrat una Comissió especial de corresponents de las Academias de la Historia y Bellas-Arts pera que estudien dit notable monument al objecte de fixar son caràcter arquitectónich, tan dúptós fins are, y la época de sa construcció.»

L' Excursionista, bolletí mensual de la *Associació catalanista d' excursions científicas* en lo número corresponent al 31 de Desembre extracta las conferencias donadas per D. Eduard Tàmaro sobre Numismática é Iconografía. En lo mateix número 's ressenyan las

excursions verificadas á Tarragona y Tamarit; á Montserrat; á La Garriga; y á Castelldefels y Garraf. Reproduheix una comunicació de D. Teodor Creus referent al monastir de Santas Creus, y altre de D. Joseph de Rosselló, ab motiu d' una troballa haguda últimament en La Garriga. Lo *Butlletí de la Associació d' excursions catalana* corresponent, també, al 31 de Desembre, dona compte de la vetllada literaria pública efectuada per la Associació en la que á mes d' altres treballs, lo Sr. Arabía 'n llegí un del Sr. Baró de Saint-Saud titolat «Ascensió al pich de S. Gervás provincia de Lleyda». Ressenya las excursions celebradas al castell d' Aramprunyá y publica un article de D. Joseph Cortils y Vieta titulat *Lo palau de Blanes*. Segueix á aquest treball gran nombre de noticias generals.

Ab lo titol de *La Union Escolar* ha aparegut á Girona un nou periódich bilingüe.

En la vetlla del 4 del corrent se celebrá en lo local del Circol de l' Unió Mercantil la sessió inaugural de l' *Associació Catalanista d' excursions científicas* ab gran concurrència de socis; ocupant lloch preferent las Autoritats y altres personas invitadas.

Iniciá la sessió la lectura de la Memoria de la gestió del any anterior, que feu lo Sr. Secretari sortint, D. César August Torras, donant acte seguit á conèixer lo President de la Junta actual Sr. d' Argullol son bon pensat y ben escrit discurs en que, detenintse en fer consideracions atinadas sobre l' importancia del excursionisme, ne deduheix reglas prácticas pera que l' Associació pugui portar avant son objecte ab profit pera la terra.

Lo distingit poeta Mossen Jacinto Verdaguer doná després lectura de son romans *Les barres de sang*, y 'l Sr. Massó la doná de la composició dedicada al *Arxiu de la Corona d' Aragó* del no menys celebrat poeta D. Marian Aguiló.

Ab curtas frases d' agraïment endressadas á la concurrència per lo President, termená aquesta vetllada, durant la qual ressonaren los més entusiastas aplaudiments al escoltar los notables treballs que s' hi llegiren.

Debem fer especial menció del decorat del saló arreglat per lo soci de la Catalanista lo distingit Arquitecte Sr. Gaudí, que doná ab éll prova del esquisit gust que vé manifestant en quantas obras dirigeix.

Un jove autor dramàtic ha terminat un drama catalá pera estrenar en aqueixa ciutat ab lo títol de *Mestre Jan ó l' honra del treball*.

Lo Sr. Director de *L' Ignorancia* nos ha enviat una colecció de aquest setmanari que escrit en catalá veu la llum á Palma de Mallorca. Esta publicació, molt ben escrita per personas de reputació dintre del catalanisme, creyém que pot esser de molt profit á Mallorca, logrant sens dupte propagar en aquella regió nostra idea.

L' empresa del *Diari Catalá*, desitjosa de contribuir al cultiu de

la; lletres catalanes, ha resolt obrir un Certámen contínuo trimestral, ab subjecció á las següents bases:

1.^a S' adjudicarà un premi consistent en la quantitat de 50 pessetas y un objecte d'art, al *travall d' imaginació* que'n sigui mereixedor. S' hi comprenen en aquest tema: los articles, sobre costums, llegendes, anecdòtics, etc. 2.^a S' adjudicarà un premi consistent en la quantitat de 40 pessetas, al *travall de prosa crítich*, ja siga sobre ciencias, arts, literatura, llingüística, etc. 3.^a Altre premi consistent en la mateixa quantitat de 40 pessetas, al *travall històrich*, en lo qual s' hi comprenen las biografias d' homes ilustres catalans ó nó, tradicions, indumentaria, etc. 4.^a Altre premi, consistent en 20 pessetas á una *traducció* de treballs clàssichs ó de reconegut mèrit sobre 'ls assumptes dels tres premis anteriors. En los treballs d' aquest premi deurán mencionarse la llengua y autor del original.

La Redacció se reserva ademés lo dret d' adjudicar *segons premis*, consistents en un objecte d' art.

Los treballs deurán tenir l' extensió d' una á sis columnes estampadas del *Diari Catalá*; advertintse que passant de tres columnes deurán dividir-se en dos articles al objecte de publicarse en dos números del *Diari*.

Los articles que's remetin á la Redacció de dit periódich, pera concorrer al certamen s' anirán insertant en los números dels dijous, secció literaria, per l' ordre en que's reben, si son mereixedors de publicarse á judici dels tres redactors D. Conrat Roure, D. Artur Gallard y D. Pere Ravetllat.

Al final de trimestre, lo jurat, compost de tots los que formen la Redacció del *Diari Catalá*, designarà d' entre 'ls publicats, los articles que considere mereixedors del premi respectiv, publicantse 'l fallo en lo mateix *Diari* á fi de que 'ls autors passen á recullir los premis.

Los treballs se publicarán anònims, ab pseudònim, ó ab inicials, segons indiquen los mateixos autors, debent venir lo nom verdader en plech clòs.

Se recomana als escriptors, que, atenent al caràcter del periódich, los treballs encloguen un criteri avansat.

Ab las anteriors bases queda obert lo «Certámen del *Diari Catalá*» y la primera adjudicació de premis tindrà lloch lo dia 31 de Mars próxim.»

Tots los dias se ve parlant de la aplicació de las arts á la industria en nostre país que tan necessitat está de donar caràcter á sos productes. Avuy tenim una nova prova de que 'l dia que's pretengués fer un ensaig serio de tal ensenyansa no faltarian bons mestres. D. Joseph Masriera conegut paissagista y habilíssim argenter acaba de publicar un album de monógrams.

L' obra per mes que sembli senzilla necessita pera sortirne aytrós grans qualitats de ornamentista. Las formas elementals de las lletres concebudas pera destacarse solas y lliures se resisteixen á las lligaduras y al dibuix ornamental que no's pot apartar del tipo clar de cada caràcter, y per consegüent ha de ser sumament senzill y no's pot modificar com se vulla pera obtenir entrecruhats armònichs, ponderació de masses, relació agradable de plens y buyts y clar y oscur en l' ornat resultant. Pera evitar aquets motllos es molt frequent englobar lo cos de las lletres en una munió d' adornos y sobreposats que distregan los efectes del enllás ó bé modificar de tal

manera la forma elemental adoptada que 's fa impossible de reconèixer. Be 's pot dir que lo Sr. Masriera sab sortejar aquets obstacles; qui ha vist las obras francesas sobre l' assumpto y las meteixas dels mestres de la composició ornamental en Alemanyà, las publicadas per exemple, en la traducció del *Museo Industrial* y las de Karl Klimsch, nos darà la rahó, y no per aixó resulta la forma ornamental pobre ó seca; lo llapis corra per aquellas láminas ab los graciosos lleugers y valents giros ab que pot correr lo pintat insecte sobre la tersa superficie de las aiguas, y las lletras s' aferran unas ab altres á l' amorosa manera ab que s' entrecreuhan las elegants garlandas de las campanillas boscanas. Fins las lletras coixas, las lletras desequilibradas com la F, la L y la P, se subjectan y obeheixen al hábil domador de ratllas. Lo senyor Masriera demostra ser colorista en varias láminas de la colecció tiradas á duas tintas y encara mes, sab demostrarho en blanch y en negre en lo restant de l' obra.

Lo grabat de la pedra, tiratje y papers bons en general.

La *Juventut Catòlica de Barcelona* nos ha enviat lo cartell del certámen poètic que ha de celebrar lo ters diumenje del próxim Abril. Nos obliga á donarlo per estracte la falta d' espay. Véginse los premis:

Flor de taronger de plata y or, á la mellor poesia inspirada en qualsevulla de las institucions ó crehensas de la santa Fé Catòlica. — *Ram de lloer* de plata á la que cante las gestas, fets històrichs ó institucions de Patria. — *Flor natural* á la que cante 'l sentiment d' Amor, mantenintse en las puras regions del esperit. — *Llaut d' argent*, á la mellor poesia lírica sobre un punt no comprés en los anteriors. — *Imatge d' argent de la Verge de la Mercé*, á la que cante 'l descens de Nostra Senyora á Barcelona pera la fundació de l' Orde de Redemptora de cristians. — *Medalla d' argent* á la que mellor cante 'l martiri de Sant Sever, Bisbe de Barcelona. — *Rotlo de pergamí d' argent* á la mellor poesia sobre qualsevol dels fets esdevinguts en Tortosa. — *Flor passionera d' argent* á la mellor ressenya en prosa del Martirilogi catalá. — *Lliri bosquetá d' argent*, á la poesia sobre un dels fets històrichs de Lleyda. — *Joya simbólica d' or y argent* al treball en prosa que mellor ressenyi las glorias del «Taumaturg catalá Beato Joseph Oriol». — *Obras de Paul Feval* pera la colecció de quadros en prosa describint las costums, esperit y modo d' ésser del poble catalá. — *Joya d' art d' argent* á la mellor poesia referent á la lluyta que sostingué lo comte Borrell contra 'ls moros pera recobrar la ciutat de Barcelona. — *Medalló d' argent* als mellors goigs en alabansa de la Verge de Montserrat, que dintre de la forma literaria tingan més ayre popular.

Las composicions deurán ésser inéditas y endressarse abans del mitjdia del primer d' Abril, acompanyadas del plech qu' es de costum, al carrer Nou de Sant Francesch, 7, primer.

Forman lo jurat calificador los Srs. D. Miquel Victoriá Amer, Don D. Antoni Camps y Fabrés, D. Joseph Castells, D. Francisco Muns y D. Silvi Thos y Codina.

Lo Rat-penat, calendari valenciá pera l' any 1880, conté travalls en prosa y en vers de distingits escriptors. Ab molt greu nostre tenim de confessar que aquesta publicació ha decaygut notablement de la importancia que habia adquirit en anys anteriors. Lo senyor

Llombart que tan entussiasta 's mostra per nostre renaixement deu treballar pera veure reunits en son llibre á tots aquells primers escriptors que tant impuls han dat á la literatura patria, sentne una bona prova eix jovent ardit que en sa publicació pren part. Estém segurs que l'any pròxim en amigable germanó ab eixa noble joventut apareixerán las firmas dels que per sa edat los han precedit en estimar la terra valenciana.

Ab la segona entrega de la *Historia del renacimiento literario contemporáneo en Cataluña, Baleares y Valencia* del Sr. Tubino, s'está repartint lo retrato de D. Víctor Balaguer.

La casa editorial de D. Valentí d' Haas va á comensar la publicació d' una colecció de pessas corals catalanas, música y lletra del distingit escriptor y mestre D. Climent Cuspinera. L' obra, que dats los coneixements del autor nos atrevim á recomanar als catalanistas, se titulará *Primaveras* y sortirá per entregas que contindrán una ó mes pessas.

Sabém que totes las corporacions oficials y privadas de Valencia contestan adherintse al projecte de la Societat *Lo Rat-penat* de celebrar Jochs Florals en lo mes de Juliol pròxim, senyalant premis que 's degan adjudicar als qui millor tractin los assumptos que senyalan sos temas. Lo *Circulo Valenciano* regala una magnífica anfora de plata al autor de la mellor memoria sobre la *Taula de Valencia*. La societat d' Amichs del País ha ofert un brot de llorer de plata pera l' autor del mellor estudi sobre 'ls antichs gremis de Valencia, sa organisió y sa influencia económica y política. D. Vicens Boix, digne president honorari del *Rat-penat*, ofereix una joia de plata á la mellor comedia en un acte y en vers de costums del sigle passat.

En dita Societat se llegiren en sessió pública algunas de las *Novas trajedias* de D. Víctor Balaguer, essent molt aplaudidas.

SUMARI

	Als lectors.	1
ANTONI DE BOFARULL.	Un discurs.	2
CLIMENT CUSPINERA.	L' estatge del talent.	7
CONRAT ROURE.	Las cosas á mitjas.	12
A. AULESTIA Y PIJOAN.	Lo moviment literari catalá en 1879.	17
M. AGUILÓ.	Amor.	28
JOSEPH MARTÍ FOLGUERA.	Lo Pensament.	30
RIGART CESTER.	Niu y tomba.	33
CARLES PIROZZINI.	Secció de Bellas Arts.	36
EDUART TÁMARO.	Destrució de Pompeya en l' any 79 de Jesucrist.	41
	Novas.	44